

INFLATION ANATOMY

Adil GULIYEV*

Abstract

Sovereign states in the world intervene in the situation of friendly or unfriendly states and force states to be on their own terms. In the acquisition of natural wealth, favoritism occurs and because of this friends and enemies are acquired. They are powerful, they either add wealth to their wealth or share it with other powerful people. Weak countries, on the other hand, have to accept the terms of strong states and are exploited. Until recently, economic factors influenced money value or purchasing power. The volume of money in the market depended on the real production behind it. The state did not intervene in the economic field, it expected it to find its own balance. Their interventions were sometimes with the money contraction policy, sometimes with the foreign exchange supply, sometimes with the % rediscount rates of the banks. The causes of inflation can be both internal and external. The decrease in the income obtained from foreign trade according to external reasons is attributed to the negative foreign trade balance and the balance of payments. As a result of government revenues being less than its expenditures, the increase in the government budget deficit and the introduction of new money into circulation to cover the budget deficit cause inflation. Internal causes include processes within the country and government that cause inflation. Identifying the causes of inflation is the most important thing. In Turkey, the central bank has drawn interest up to 10.5%. Low interest loans provided by banks can create a revival in the production sector. However, since production depends on imports, the demand for foreign exchange increases. Liras are transferred to buying dollars and the dollar price rises. The domino effect affects all sectors. If we look at the policy of fighting inflation, we see that there are three main approaches to it.

1. To the first, active budgetary policy (modern Keynesians) - using government revenues and taxes to influence purchasing power: it reduces government spending and increases taxes. But at the same time, investment and production may fall, leading to the opposite of the intended purpose. Fiscal policy is also applied to expand demand when demand is low. In the absence of sufficient demand, public capital investment programs and other expenditures (even in budget deficits), tax deductions are applied. In this way, the demand for consumer goods and services is considered to increase. However, budget stimulation of demand in the 1960s and 1970s showed that it could increase inflation. In fact, a large budget deficit limits the efficient use of government spending and taxes.

2. The second approach in economic theory is the supporters of monetarism. They primarily focus on monetary policy and influence economic events indirectly and flexibly. This regulation is made by the central bank. Proponents of this approach believe that the government should take inflationary measures to limit the demand for purchasing power, as promoting economic growth by artificially lowering the real employment level leads to loss of control over inflation. 3. The third approach - the so-called prices and incomes, the main purpose of which is the policy of wage restraint, which the governments of many countries have been trying to prevent since the 60s to prevent out-of-control inflation. Therefore, since this policy is not a market strategy but an administrative means of struggle, it does not always reach the set target.

Keywords: inflation, printing money, supply and demand, money credit, tax

ENFLASYON ANATOMİSİ

Özet

Dünyada egemen devletler dost veya olmayan devletlerin durumuna müdahale yapar ve devletleri kendi şartları altında bulunmaya zorlar. Tabii servetlerin elde edilmesinde kayırmalar meydana gelir. Ona göre de dost ve düşman kazanmış olunur. Güçlüdür servetlerine ya servet katarlar veya diğer güçlüler ile paylaşırlar. Zayıf ülkeler ise güçlü devletlerin şartlarını kabul etmek zorunda kalırlar ve sömürülürler. Yakın zamanlara kadar para değerini veya alım gücünü ekonomik amiller etkilerdi. Paranın piyasada olma hacmi, arkasında olan reel üretime bağlı idi. Devlet ekonomik alana müdahale etmez, onun kendi dengesini bulmasını beklerdi. Müdahaleleri bazen para daralma politikası ile bazen döviz arzı ile bazen bankaların % reeskont oranlarına göre olurdu. Enflasyonun nedenleri hem iç hem de dış olabilir. Dışsal nedenlere göre dış ticaretten elde edilen gelirin azalması, dış ticaret dengesinin negatif olması ve ödemeler dengesine bağlanır. Devlet gelirlerinin giderlerinden az olması sonucunda, devlet bütçe açığının artması ve bütçe açığını kapatmak için dolaşıma yeni para girmesi enflasyona neden olur. İç nedenler, ülke ve hükümet içinde enflasyona neden olan süreçleri içerir. Enflasyonun nedenlerini belirlemek önemli şeydir. Türkiye'de Merkez banka faizi 10,5% kadar çekmiştir. Banklar tarafından düşük faiz kredileri

* PhD, İZU, LEE, İslam Ekonomisi ve Uluslararası Finans, İstanbul, Türkiye, guliyev.adil@std.izu.edu.tr

üretim sektöründe canlanma yaratabilir. Lakin üretim ithalata bağlı olduğu için döviz talebi artar. Liralar dolar alışına aktarılır ve dolar fiyatı yükselir. Domino efekti bütün sektörleri etkiler.

Enflasyonla mücadele politikasına bakarsak, buna üç ana yaklaşım olduğunu görürüz.

1. Birinciye, aktif bütçe politikasına (modern Keynesçiler) - satın alma gücünü etkilemek için hükümet gelirlerini ve vergileri kullanmak: hükümet harcamalarını azaltır ve vergileri artırır. Ancak aynı zamanda yatırım ve üretim düşebilir ve bu da amaçlanan amacın tam tersine yol açabilir. Talep düşük olduğunda talebi genişletmek için maliye politikası da uygulanır. Yeterli talep, kamu sermaye yatırım programları ve diğer harcamaların olmaması durumunda (bütçe açıklarında dahi) vergi indirimleri uygulanır. Bu şekilde tüketim mal ve hizmetlerine olan talebin arttığı düşünülür. Ancak 1960'larda ve 1970'lerde talebin bütçe tarafından uyarılması, enflasyonu artırabileceğini göstermiştir. Aslında büyük bir bütçe açığı, hükümet harcamalarının ve vergilerin verimli kullanımını sınırlar.

2. İktisat teorisindeki ikinci yaklaşım, parasalcılığın (monetarist) destekçileridir. Öncelikle para politikasına odaklanırlar ve ekonomik olayları dolaylı ve esnek bir şekilde etkilerler. Bu düzenleme merkez bankası tarafından yapılır. Bu yaklaşımın savunucuları, reel istihdam düzeyini yapay olarak düşürerek ekonomik büyümeyi teşvik etmek, enflasyon üzerindeki kontrolün kaybedilmesine yol açtığından, hükümetin satın alma gücü talebini sınırlamak için enflasyonist önlemler alması gerektiğine inanır.3. Üçüncü yaklaşım - birçok ülkenin hükümetlerinin 60'lardan beri kontrol dışı enflasyonu önlemeye çalıştığı, temel amacı ücret kısıtlaması politikası olan sözde fiyatlar ve gelirler. Dolayısıyla bu politika bir piyasa stratejisi değil, idari bir mücadele yolu olduğundan her zaman belirlenen hedefe ulaşmaz.

Anahtar Kelimeler: enflasyon, para basma, arz ve talep, para kredisi, vergi

Enflasyon anlamının doğması.

Tarihsel olarak insan toplumu yaşama ihtiyaçlarını gidermek için toplayıcılık, avcılık, çobanlık, çiftçilik aşamalarını geçirek yerleşik hayata ve devlet düzeyine ulaşmıştır. Pazarların kurulması ile ticari döneme geçmiş, baharat ve ipek yollarını oluşturmuştur. Tarihi aşamalarda farklı mübadelede yöntemleri bulunmuştur. Her aşama insan ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olmuş, bir taraftan birey aşaması gelişirken diğer taraftan sosyalleşme de inkişaf etmiştir. Avcılık ve çiftçilik aşamasında ihtiyaçlar şekil değiştirdiğinden sosyalleşme hız kazanmıştır. İnsanlar aralarında önceleri takas ile emtia mübadelesi etkili iken pazarların gelişmesi ve ticaretin büyümesi ile ekonomik alanda iş bölümü artmıştır.

Ürün ile başka bir ürünün takasında farklılıklar çıkmıştır. Örneğin kışın 1 çuval buğdayı 5 tane balık ile takas edilirken baharda 1 çuval 2 balıkla takas edilebilmiştir. Görüldüğü gibi ürünler arasında dahi değer kayıpları ve farklılıkları görülmüştür. Bir başka deyişle ürünler arasında farklılıklar ilk dönemlerden beri olagelmıştır. O dönemlerde bir etalon olmadığından 1 çuval un kaç balık veya kaç metre kumaş eder zorluklar ile karşılaşmıştır. Bir ürünün diğer ürünlere göre hasat zamanı veya sezon artımları zamanı değer kaybetmesi normal karşılanmıştır.

İnsanlar hemen her aşamada bir malı semen olarak kabul etmişler ve takas işlemlerinde onu kullana gelmişlerdir. Toplayıcılıkta kuru yemişleri, avcılıkta hayvan derilerini, çobanlıkta mal ve davarları, çiftçilikte ise tahıl ürünlerini, Pazar aşamasında ise madenleri semen olarak kabul etmişlerdir. Son birkaç yüzyıldır altın ve/veya gümüş karşılığı banknotu keşfetmişlerse de bu madenleri karşılık olarak kabul etmekten vaz geçmişler ve kâğıt para basımını değişik kriterlere bağlamışlardır. Zamanla karşılıksız para çıkarmayı alışkanlık edinince hemen her ülkede ciddi bir enflasyon sorunu ile karşıya kalınmıştır.

Bu kısa anlatım bize malın reel değerinin değişmesi ile malın karşılıksız nakit basılmasından dolayı artması veya değişmesi bakımından ciddi bir fark olduğunu göstermektedir. Aslında karşılıklı para çıkarılıyorsa buna rağmen fiyatlar artıyorsa bu durum ekonomi bakımından tabii bir durumdur. Buna karşılık, karşılıksız para basılıyorsa ekonomik bakımdan ciddi manada bir enflasyon sorunu var demektir.

Para birimi ortak ödeme aracı olduğu için enflasyona uğradığında kişiler zarara uğrar. Aynı malın fiyatı haksız olarak yükselir. 100,00 TL 'ye 1 lt zeytinyağı alınıp bir veya birkaç gün sonra yorsa 100 TL 'ye 950 Lt., daha sonra 800 lt ürün alındığında para alım gücünün kaybı haksızlık olur. Kalemın para değerinin artması aynı anlama geliyor.

1litre= 100tl

1lt= 105tl

1lt= 125tl vs

Enflasyonu ne tetikler?

1. Özellikle karşılıksız para basmalar ve buna bağlı ekonomik belirsizlikler

2. Ani gelişen tabii felaketler

3. Ekonomi konularında kararların ekonomik kriterler yerine politik kararlar ile belirlenmesi. Politikadaki belirsizlikler ve karar almadaki gecikmeler veya yanlış karar almalar.

1. Yakın zamanlara kadar para değerini veya alım gücünü ekonomik amiller etkilerdi. Paranın piyasada olma hacmi, arkasında olan reel üretilere bağlı idi. Devlet ekonomik alana müdahale etmez, onun kendi dengesini bulmasını beklerdi. Müdahaleleri bazen para daralma politikası ile bazen döviz arzı ile bazen bankaların % reeskont oranlarına göre olurdu.

2. Tabii felaketler

Ana mallar olarak ürün fiyatlarını etkileyen bezi mallar felaket zamanında az hasat (kuraklık, sel vs) olduğundan fiyatlarında büyük artışa uğrayarak tüm piyasayı etkiler.

Mesela buğday fiyatlarının değişmesi veya petrol fiyatlarının değişmesi tüm ürünlere yansır vs Arz ve talebin dengesizliği fiyat artışlarının sebepleri arasında yer alır.

3. Dünya politikası

Dünyada egemen devletler dost veya olmayan devletlerin durumuna müdahale yapar ve devletleri kendi şartları altında bulunmaya zorlar.

Tabii servetlerin elde edilmesinde kayırmalar meydana gelir. Ona göre de dost ve düşman kazanmış olunur.

Güçlüdür servetlerine ya servet katarlar veya diğer güçlüler ile paylaşırlar. Zayıf ülkeler ise güçlü devletlerin şartlarını kabul etmek zorunda kalırlar ve sömürülürler.

Enflasyonun nedenleri, türleri ve anti enflasyon tedbirleri üzerinde durulabilir.

Enflasyon Latince de şişme demektir. XIX yüzyıllığın ikinci hissesinde Amerika'da dile getirilmiştir ve iktisadi bir kavram olarak şimdiye kadar gündemde kalmıştır. Paranın değeri arkasındaki ürüne bağlı olduğu halde yüksek olur. Bir para-ürün denkliği oluşur ve para hacminin üstelediği zaman enflasyon ve tersi oldukça deflasyon yaşanır.

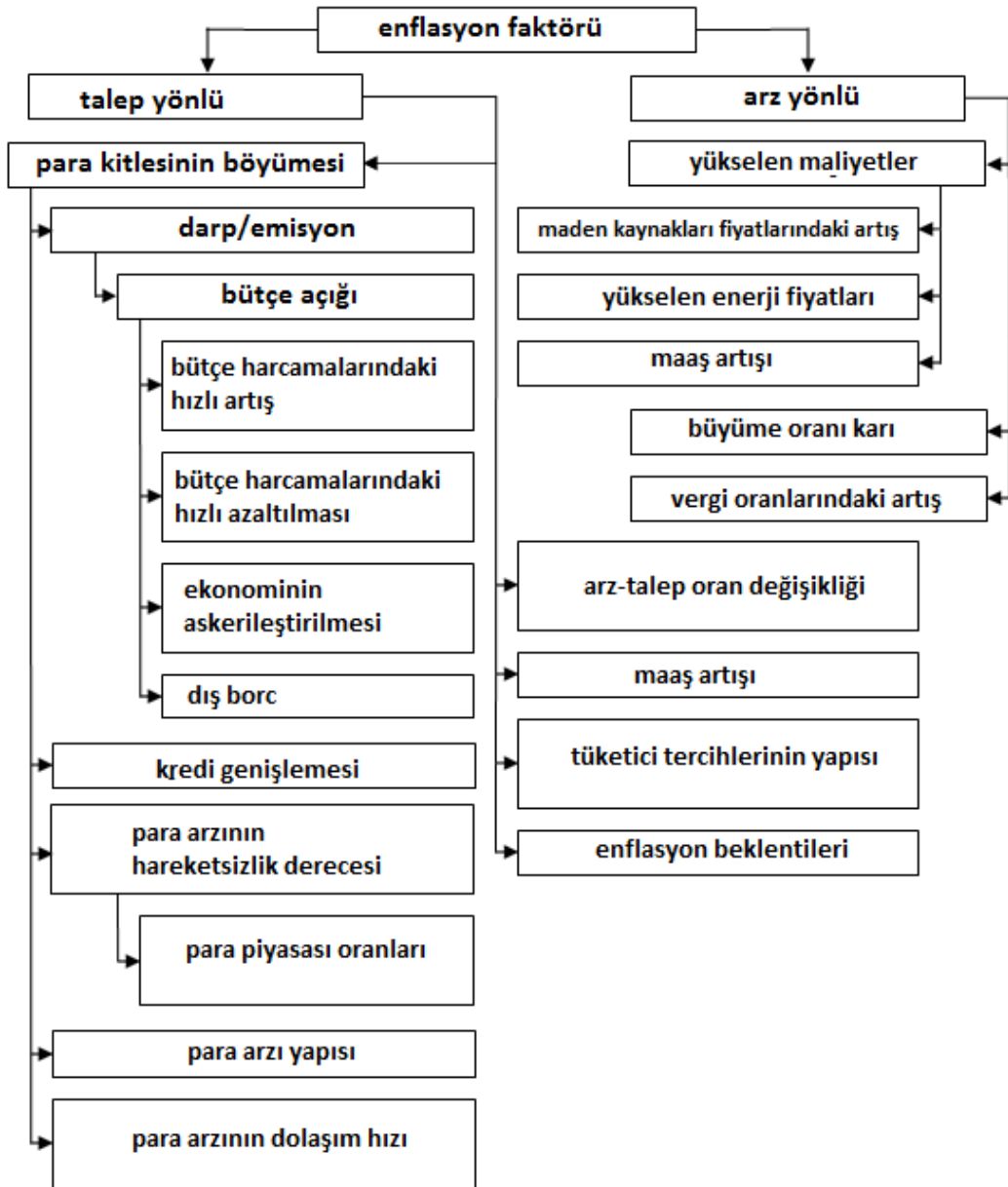
Oluşma nedenlerine göre enflasyon 2 tip olabilir:

- Talep yönlü enflasyon

- Arz yönlü enflasyon

Birçok faktör, çeşitli enflasyonist "dürtüler" ve "şoklar" yaratarak, enflasyonist süreçler için bir katalizör görevi görür. "Faktör" ile, bir sürecin veya olgunun uygulanması üzerindeki istikrarlı, nesnel etki unsurlarını kastediyoruz.

Şekil 1. Enflasyonun ana faktörleri

Şema 1.

Kaynak: <https://www.banki.ru/wikibank/inflyatsiya/>

Talep yönlü enflasyon, mal ve hizmetlere olan aşırı talebin bir sonucu olarak para arzındaki artıştan kaynaklanır. Yani talep enflasyonu, dolaşımdaki para miktarı arz edilen mal miktarından daha yüksek oranda arttığında meydana gelir. Para arzındaki ve devlet bütçe harcamalarındaki hızlı artış nedeniyle talebin genişlemesine yol açar.

Arz enflasyonu, üretim maliyetlerinin artması nedeniyle oluşur. Örneğin, enerji taşıyıcılarının fiyatlarındaki artış sonucunda üretim maliyetleri artar ve bu da nihayetinde fiyatların artmasına neden olur.

Enflasyonun nedenleri

Enflasyonun nedenleri hem iç hem de dış olabilir. Dışsal nedenlere göre dış ticaretten elde edilen gelirin azalması, dış ticaret dengesinin negatif olması ve ödemeler dengesine bağlıdır.

Türkiye genel ticaret sistemine göre **ihracat 2022 yılı Ocak-Ağustos döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre %18,2 artarak 165 milyar 608 milyon dolar, ithalat %40,7 artarak 239 milyar 43 milyar dolar** olarak gerçekleşmiştir. Açık 73 milyar 432 milyondur.

Devlet gelirlerinin giderlerinden az olması sonucunda, devlet bütçe açığının artması ve bütçe açığını kapatmak için dolaşıma yeni para girmesi enflasyona neden olur.

İç nedenler, ülke ve hükümet içinde enflasyona neden olan süreçleri içerir. Enflasyonun iç ve dış faktörlerini ayırt etmek gerekir. İç faktörler arasında parasal - parasal ve parasal olmayan tahsis etmek mümkündür. Kanaatimizce, parasal faktörler bir kamu maliyesi krizine neden olmaktadır: bütçe açığı, kamu borcunun büyümesi, para sorunu ve kredi sisteminin genişlemesinin bir sonucu olarak dolaşımdaki kredi araçlarının artması, paranın hızındaki artış, para talebinin ürün arzı üzerindeki fazlalığı, bunun sonucunda parasal dolaşım yasasının gerekliliklerinin ihlali söz konusudur. Parasal olmayan faktörler, para arzının artan seviyelerine çekilmesi, ekonomik dengesizliklerin bozulması, ekonominin döngüsel gelişimi, üretimin tekelleşmesi, yatırımların dengesizliği ile desteklenen mal fiyatlarında ve fiyatlarında ilk artışa yol açar. devlet-tekeli fiyatlandırması, kredi genişlemesi, olağanüstü sosyal ve politik koşullar. Her iki faktör grubu iç içedir ve birbirleriyle etkileşime girerek mal ve hizmet fiyatlarında veya enflasyonda artışa neden olur.

Enflasyonun nedenlerini belirlemek en önemli şeydir. Enflasyonun nedenleri:

- Askeri harçlarının aşırı artması.
- Serbest rekabetin yerini tekelin alması.
- Gelirin yeniden dağıtılması.
- Para kredisi ve vergilendirme alanındaki yanlış politikalar da enflasyona neden olur.
- Bütçe açığının varlığı.
- Para dolaşım yasasına uyulmaması.
- Yatırım miktarı.
- Emek verimliliğine kıyasla daha yüksek ücretler.
- Dış ekonomik faktörler

Ekonominin askerileştirilmesi.

Özellikle ekonominin militarizasyonu ile ilgili yatırımlar enflasyon riski altındadır. Örneğin: Milli gelirin üretken olmayan alanlarda askeri amaçlarla kullanılması, sadece kamu servetinin kaybı değil, aynı zamanda askeri finansmanın da kaybı, talep için ek talep yaratır ve emtiaya dayalı olmayan parada artış yaratır. Bu da onları karşılamak için devlet fonlarını artırır.

1960'da 2,67 milyar dolar olan askeri harcama 2022'de **23,4 milyar dolara ulaşarak 8 kattan fazla artış gösterirken askeri harcamaların milli gelire oranı ise yüzde 3,53'den 2,77'ye gerilemiştir.**

Askeri harcama 2002 de 9,050 milyar iken 2022de 23,4 milyara ulaşmış

Serbest rekabetin yerini tekelin alması.

Piyasa ilişkileri koşullarında fiyatlar arz ve talep kanunlarına göre belirlenir, ancak serbest olmayan piyasalar ve tekeller fiyatların yükselmesine neden olur. Tekeller enflasyonu iki yönde yaratır.

İlk durumda, enflasyona neden olan yüksek bir tekel fiyatı belirleyerek fiyatları yapay olarak yükseltirler.

İkinci durumda - tekeller, ürünü düşük bir fiyata elde etmek için modern teknolojiyi kullanır, ancak onu pazarlarda yüksek fiyatlarla satar.

Gelirin yeniden dağıtılması.

Gelir eşitsizliğinin derinleşmesini önlemek için devletin gelirin yeniden dağılımına müdahale etmesi de dolaylı olarak enflasyona neden olur.

Gelirin yeniden dağıtılması sonucunda, yüksek kâr elde edenlerin kârlarının bir kısmı vergi şeklinde bütçeye getirilir ve onların gelirlerine olan ilgilerini azaltır. Devletin desteğine güvenenler, birikimden çok tüketime meylederler. Bu durum makroekonomik dengeyi bozar, bunun sonucunda üretim azalır, mal arzı azalır ve fiyatlar yükselir.

Para kredisi ve vergilendirme alanındaki yanlış politika da enflasyona neden olur. Böylece hükümet, faiz oranını yükselterek, krediyi suni olarak daha pahalı hale getirir. Bazı şirketler, yüksek faiz oranını karşılamak için malların fiyatını artırır. Ayrıca yanlış bir vergi politikası, yani kazanç üzerinden alınan verginin artırılması sonucunda üretime yapılan yatırım azalır, buna bağlı olarak üretim azalır, bu durumda üretim düşer ve malın fiyatı yükselmeye başlar.

Türkiye’de Merkez banka faizi 10,5% kadar çekmiştir. Banklar tarafından düşük faiz kredileri üretim sektöründe canlanma yaratabilir. Lakin üretim ithalata bağlı olduğu için döviz talebi artar. Liralar dolar alışına aktarılır ve dolar fiyatı yükselir. Domino efekti bütün sektörleri etkiler.

Tablo 1. Merkez bankasının % oranları

1 Eylül 2021	Ağustos 2022
Politika faizi 19%	Politika faizi 14%
Bireysel kredi 18-20%	Bireysel kredi 26-28%
Ticari kredi 20%	Ticari kredi 35-40%
Devletin tl faizi 17%	Devletin tl faizi 23%
Devletin dolar faizi 6%	Devletin dolar faizi 11%

Kaynak: <https://www.youtube.com/watch?v=XYAPUbENO2Q>

Ayrıca üretim sektöründe çalışanların sayısı 3 milyon 600 bindir. Ücretlerin artırılması para kitlesini artırır ve enflasyona sebep olur.

Para dolaşım yasasına uyulmaması. Reel ekonomide para miktarı, para dolaşım yasasının gereklerine göre düzenlenmez. Para dolaşımının merkez bankasının tekelinde olduğu bilinir. Gerekliğinde hükümet para arzını artırarak enflasyona neden olur.

Yatırım miktarı. Kural olarak, bir ekonomideki büyük ölçekli yatırımlar mevcut ekonomik kapasiteyi aştığında, toplam talep ile toplam arz arasında bir uyumsuzluk meydana gelir. Dolayısıyla büyük ölçekli yatırımlar, faiz oranı düzeyine, cari ve gelecekteki gelirlere bağlıdır. Ödeyebilecek talebin ödenmemesi, emtialardan sağlanamayan para arzının artmasına neden olur.

Emek verimliliğine kıyasla daha yüksek ücretler. Canlı işgücü maliyetlerinin toplam işgücü maliyetleri içindeki özgül ağırlığı, üretimde işgücü verimliliğindeki artışa göre artmıştır. Bu da

toplam üretim maliyetleri içinde ücretlerin özgül ağırlığını artırır. Bir bütün olarak üretim maliyetleri artar, ürünün fiyatı da yükselir ve enflasyon oluşur.

Dış ekonomik faktörler. Enflasyonun nedenleri dış etkenlerle de ilişkilidir. İşgücü piyasasının bir sonucu olarak tek tek ülkelerin dünya ekonomisine katıldığı bilinir.

Enflasyona karşı önlemler. Enflasyonla mücadele politikası.

Enflasyonla mücadele politikasına bakarsak, buna üç ana yaklaşım olduğunu görürüz.

1. Birinciye, aktif bütçe politikasına (modern Keynesçiler) - satın alma gücünü etkilemek için hükümet gelirlerini ve vergileri kullanmak: hükümet harcamalarını azaltır ve vergileri artırır. Ancak aynı zamanda yatırım ve üretim düşebilir ve bu da amaçlanan amacın tam tersine yol açabilir. Talep düşük olduğunda talebi genişletmek için maliye politikası da uygulanır. Yeterli talep, kamu sermaye yatırım programları ve diğer harcamaların olmaması durumunda (bütçe açıklarında dahi) vergi indirimleri uygulanır. Bu şekilde tüketim mal ve hizmetlerine olan talebin arttığı düşünülür. Ancak 1960'larda ve 1970'lerde talebin bütçe tarafından uyarılması, enflasyonu artırabileceğini göstermiştir. Aslında büyük bir bütçe açığı, hükümet harcamalarının ve vergilerin verimli kullanımını sınırlar.

2. İktisat teorisindeki ikinci yaklaşım, parasalcılığın (monetarist) destekçileridir. Öncelikle para politikasına odaklanırlar ve ekonomik olayları dolaylı ve esnek bir şekilde etkilerler. Bu düzenleme merkez bankası tarafından yapılır. Bu yaklaşımın savunucuları, reel istihdam düzeyini yapay olarak düşürerek ekonomik büyümeyi teşvik etmek, enflasyon üzerindeki kontrolün kaybedilmesine yol açtığından, hükümetin satın alma gücü talebini sınırlamak için enflasyonist önlemler alması gerektiğine inanır.

3. Üçüncü yaklaşım - birçok ülkenin hükümetlerinin 60'lardan beri kontrol dışı enflasyonu önlemeye çalıştığı, temel amacı ücret kısıtlaması politikası olan sözde fiyatlar ve gelirler. Dolayısıyla bu politika bir piyasa stratejisi değil, idari bir mücadele yolu olduğundan her zaman belirlenen hedefe ulaşmaz.

Reel ekonomide, enflasyon oranları hem makro hem de mikro ekonomik faktörlerden karşılıklı olarak etkilenir.

Makroekonomik faktörler, devlet iktidarının yasama ve yürütme organlarının kararlarıyla doğrudan ilişkilidir. Bunlar parasal faktörleri içerir. Bu, yalnızca makroekonomik düzeyde faaliyet gösterdikleri anlamına gelmez. Parasal faktörler, mikroekonomi konularının ekonomik davranışlarının güdülerini ve buna bağlı olarak mikroekonomik faktörlerin etkisinin yoğunluğunu etkiler.

Ekonominin birçok sorununu şiddetlendiren parasalcı ekonomi düzenleme yöntemleri, öncelikle aşmayı amaçladıkları ana sorunu çözmedi, enflasyonu ortadan kaldırmadı, sadece ekonomik yapısını değiştirdi.

Enflasyonun mikroekonomik faktörleri, mikroekonomi konularının - hane halkları ve firmalar - ekonomik davranışı ile ilişkilidir. Kuşkusuz bunların etkisinin derecesi devlet organlarının kararlarına ve merkez bankasının politikasına bağlıdır. Ancak, enflasyon düzeyi üzerindeki doğrudan etki, piyasada firmalar ve hanehalkları arasındaki etkileşim sürecinde gerçekleşir ve ekonomik davranışlarının güdülerini tarafından belirlenir. Mikroekonomik faktörlerin enflasyonist süreçlerin gelişimindeki rolü genellikle hafife alınır, ancak enflasyon teorisi sadece değişim denklemiyle ilişkili makroekonomik bir gerekçeye sahip olmakla kalmaz (bu faktörlerin önemini inkar etmese de), aynı zamanda mikroekonomik bir temele de sahiptir. tam ve kusurlu rekabet piyasalarında fiyatlandırma teorisi nedeniyle.

Enflasyonist süreçlerin mikroekonomik ve makroekonomik faktörlerinin ve bunları karakterize eden göstergelerin tahsisi, aralarındaki ilişki ve karşılıklı bağımlılık nedeniyle oldukça koşulludur. Bununla birlikte, enflasyonist süreçlerin analizi ve devletin enflasyonla mücadele politikasının geliştirilmesi, enflasyon seviyesinin büyük ölçüde mikroekonomi konularının ekonomik davranışları tarafından belirlendiğinin anlaşılması mantıklıdır.

Dünya deneyimi, belirli makroekonomik parametreler etrafında bir dengenin korunmasını sağlayarak, kendi kendini düzenleme mekanizmalarını oluşturan uygun bir işlevsel ekonomik sistemin (bir dizi kurum ve kurumsal kuruluş) yaratılması yoluyla enflasyonun tamamen kontrol edilen ve düzenlenen bir süreç olabileceğini göstermektedir. ve göstergeler.

Enflasyonu ayarlamak için iki yaklaşım kullanılır: uyarlanabilir politika, yani. enflasyona uyum ve enflasyonu düşürme politikası

Bu şekilde, ekonomik varlıklar bir yandan ek gelir kaynakları arayışıyla enflasyona uyum sağlamaya çalışıyorlar.

- Sözleşmeye enflasyonist ücret ayarlaması ekleyerek kendinizi enflasyondan koruyun.

Enflasyon karmaşık bir sosyo-ekonomik süreçtir. Bunu incelerken, bazı bilim adamları-ekonomistler parasal (enflasyon veya parasal yorum talep eder), diğerleri - enflasyonun parasal olmayan doğasına (Keynesyen maliyet enflasyonu, üreme, parasal olmayan kavram) eğilimlidir.

Parasal yaklaşımın destekçileri, enflasyonun özünün tanımı konusunda ortak bir görüşe sahip değiller, ancak hepsi bunun artan fiyatların eşlik ettiği para dolaşımını yasağının ihlalinin bir sonucu olduğuna inanıyor.

Monetaristlere göre, ekonomik sistemin gelişmesinde ana faktör paradır. Bu, parasalcı teoride enflasyonun yorumlanmasını ima eder. M. Friedman, enflasyonun her zaman ve her yerde ortaya çıkan ve üretim hacmine kıyasla para arzında daha hızlı bir büyümenin eşlik ettiği parasal bir fenomen olduğunu belirtiyor [1, s. 106]. Monetarist yaklaşım, para miktarı ile ekonomideki genel fiyat düzeyi arasında doğrudan bir ilişkinin varlığına ilişkin paranın miktar teorisinin iyi bilinen konumuna dayanmaktadır. Monetaristler, paranın gerçek değerlerdeki değişiklikler üzerindeki etkisini inkar etmezler, ancak para arzı, genel fiyat seviyesindeki bir değişiklik yoluyla nominal üretim hacmi üzerinde ana etkiye sahiptir. Dolayısıyla enflasyon ancak dolaşımdaki para miktarının devlet tarafından düzenlenmesiyle durdurulabilir.

Parasalcılara göre Keynesyen teorinin temelini oluşturan toplam talebin devlet tarafından düzenlenmesi, piyasa mekanizmasının işleyişini bozar ve uzun vadede enflasyonist süreçlerin gelişmesine yol açar. Bu yönün temel tezi, uzun vadede para arzının yatırım ve istihdam düzeyini etkilemediği ve fiyatlarda yeterli bir değişime yansıtıldığıdır.

Enflasyonun parasal yaklaşım açısından genel kabul görmüş tanımı, kağıt paranın değer kaybetmesi, aşırı ihraç (salım) veya indirim nedeniyle satın alma gücünün düşmesi sürecidir, çıkarılan aynı miktarda para ile dolaşımdaki meta kitlesinin azaltılmasıdır.

J.M. Keynes, gelir ve enflasyonun işlevi ile ilgili olarak yeniden dağıtım hakkında fikirlerini ifade eder ve ana nedenlerini vurgular:

- tarihsel gelişim sürecinde paranın değerindeki kademeli düşüş bir tesadüf değildir; iki noktaya indirgenebilir - hükümet parasına duyulan ihtiyaç ve borçlu sınıfın belirleyici siyasi etkisi;
- Enflasyon, parasal bir değere sahip oldukları için yükümlülüklerinin ağırlığını hafifleterek devletin yardımına gelir [2, s. 35].

J.M. Keynes, enflasyonu, satın alınacak mal arzına kıyasla harcama için para arzındaki bir artış ve paranın değerindeki bir değişiklik veya aynı olan fiyat düzeyindeki bir değişiklik olarak tanımladı. 81].

Enflasyonun, örneğin mali denge veya nispi gelirler sisteminde dengeyi yeniden sağlayan mekanizma olduğu sonucu çıkar. Bu tür bir enflasyon tamamen parasal bir fenomen olarak adlandırılmaz. Ayrıca, yüksek enflasyon koşullarında J.M. Keynes'e göre, para meselesinden daha önemli olan ek bir enflasyonist faktör ortaya çıkıyor - dolaşım hızlarında bir artış. Bunun nedeni paradan kaçış, onlardan kurtulma süreçleridir.

Keynesyen kavram, enflasyonu etkileyen birçok ekonomik ilişkinin ortaya çıkarılmasına ve tek bir tablo haline getirilmesine katkıda bulunur. Bu, enflasyonu dinamik bir ekonomik sistemde bir fenomen olarak görmemizi sağlar ve vurguyu yeniden üretim sürecinin incelenmesine kaydırır. Rus bilim adamları, yeniden üretim sürecinin farklı konularından enflasyon tanımları sunuyorlar. Örneğin, L.N. Krasavin [3, s. 12-13, 67], L.A. Çistyakov [4, s. 65] ve V.V. Usov [5, s. 102] çalışmalarında enflasyonu, yeniden üretim sürecinin tüm alanlarını etkileyen karmaşık, çok faktörlü, çok yönlü bir sosyo-ekonomik fenomen olarak ele almakta ve enflasyonu ekonomik döngünün belirli aşamalarıyla ilişkilendirerek, dinamik bir süreç olarak tanımlayarak, sentezlenmiş bir fenomen olarak tanımlamaktadır. statik bir tanımı olamaz. E.P. Baranova, yeniden üretim sürecinin yönlerinden birini yansıtan, enflasyonun milli geliri yeniden dağıtmak için kullanıldığına inanarak, enflasyonun ortaya çıkmasında tasarrufların rolüne işaret etmektedir [6, s. 6].

Dolayısıyla, Keynesyen (üreme) yaklaşımı açısından enflasyon tanımları, üreme sürecinin dengeleme sürecini tetikleyen tüm alanlarında orantısızlık yaratılmasına işaret etmektedir.

Modern ekonomi literatüründe, bu konunun tüm araştırmacıları tarafından tanınan birleşik bir enflasyon türleri sınıflandırması yoktur. Yalnızca genel kriterler vardır ve çoğu zaman enflasyonun “tür”, “biçim” kavramları farklı yorumlanır. Enflasyon türleri, enflasyonun özüne ilişkin anlayışınızı derinleştirmenize olanak tanıyan bir dizi özelliğe göre sınıflandırılabilir (Tablo 2).

Tablo 2. Özelliklerine göre enflasyon türlerinin sınıflandırılması

	enflasyon türü			
fiyat artışı açısından	fiyat istikrarı		normal sürünen orta	enflasyon krizi
	"dörtncala"	hiperenflasyon	Yükek	kronik
devlet düzenlemesinin yoğunluğuna bağlı olarak	açık gözükken		bunalımlı	Gizli
denge derecesine göre	dengeli		dengesiz	
beklenti açısından	beklenen (tahmin edilen)		beklenmeyen(tahmin edilmeyen)	
enflasyonist sürecin doğası gereği	üreme		döngüsel	emisyon
	kurumsal		kar enflasyonu	vergiler enflasyonu
oluşum mekanizmasına göre	talep türü enflasyon		arz türü	
etkiye bağlı olarak	kontrollü		kontrol dışı	
menşe yerine bağlı olarak	iç(dışsal/ekzogen)		dış endojen	
ölçeğe bağlı olarak	lokal	milli	uluslararası	
GSYİH'deki değişime bağlı olarak	doğrudan		dolaylı	
tezahürüne bağlı olarak	klasik		piyasa göre	dengesiz
	sabit	kredi		
meydana gelmesi nedeniyle	yenilikçi		yapısal	psikoloji
tezahür şekline göre	Yönetilen		sünni yerleşik	uyarılmış

Kaynak: <https://economics.studio/finansy-kredit/klasifikatsiya-vidov-inflyatsii-51499.html>

Enflasyonla mücadele yöntemleri doğrudan veya dolaylı olabilir.

Dolaylı yöntemler:

- Merkez bankası tarafından toplam para arzının düzenlenmesi;
- Ticari bankaların kredilerinin ve raporlarının merkez bankası tarafından düzenlenmesi;
- Ticari bankaların ana rezervleri, merkez bankasının açık menkul kıymetler piyasasındaki işlemleridir.

Doğrudan yöntemler:

- Devlet tarafından doğrudan kredilerin ve para arzının düzenlenmesi;
- devletin fiyat düzenlemesi;
- ücretlerin devlet tarafından düzenlenmesi;
- Devlet tarafından iç ticaret, ithalat ve ihracat sermayesi ve döviz kurunun düzenlenmesi.

Enflasyon oranını düşürmek, ekonomide para ve mal arasındaki farkı azaltmak anlamına gelir. Ekonomiyi dengeleyen tüm yöntemler buna uygundur.

Önemli olaylar şunları içerir:

- Ülkede gıda bolluğu yaratmak.
- Ulusal ekonominin bozulan yatırım alanlarının restorasyonu
- İşletmeler arası alım satım ilişkilerini düzenlemek.
- Kriz zamanlarında merkezi bir bankacılık sisteminin düzenlenmesi gerekir.

Tüketici pazarının istikrara kavuşturulması uygundur. Üretim ve hizmet alanlarında küçük işletmelerin gelişimini teşvik eden bir sistem oluşturmak, üretim alanları ve makinelerin kiralanması için devlet kredileri ve leasing kredileri sağlamak (daha sonra satın alma imkânı ile). Küçük işletmelerin iflas riski çok daha yüksek olduğu için ilk 3-5 yıllık faaliyetini sigortalama yükümlülüğü

-Kriz zamanlarında, devlet tarafından iç pazarın ve özel ihracat faaliyetlerinin sıkı bir şekilde kontrol altına alınması için etkin bir koruma politikası uygulanır. Tüm ihracat işlemleri, birkaç büyük devlet şirketi ve komisyon vergileri ile ilgili sendikalar tarafından yapılmaya çalışılır. Enflasyonu herhangi bir organize önlemlerle önlemek imkânsız değilse de çok zordur. Bunun için ekonomideki orantısızlıkların giderilmesi için yapısal reformların yapılması gerekir.

Enflasyon, doğası gereği parasal veya yapısal olabilir. Enflasyon, devlet bütçesinin açık vermesi ve ihracatçı ve üreticilerin tekelleri tarafından teşvik edilir. Bu nedenle, enflasyonist süreçle mücadele yöntemleri genellikle doğası gereği karmaşıktır.

Enflasyon ile tanışan ülkeler bu yola hem her sıkıştıklarında başvurmak zorunda kalırlar. Bu yol zengini daha zengin fakiri ise yoksullaştırır. Bu konuda devlet düzeyinde çabaların yanın halkın da bilinçlenerek mücadele etmeleri gerekir. Bu konuda Kooperatif örnekleri üzerinde durulabilir. Örneğin Akevler uygulamasında 1967 yılından bu yana kooperatif ortakları arasında enflasyona ilişkin çözümler üretilmiştir. Kooperatif ortakları dört konuda malların değerlendirmesini göz önünde tutmaktadırlar. Toprak ile ilgili düzenlemeleri toprak senedi cinsinden, inşaat ve yapı ile ilgili borçlanmaları demir ve çimento cinsinden, gıda ile ilgili borçlanmaları tahıl cinsinden nihayet kendi aralarındaki borçlanmaları ise altın cinsinden yapmaktadırlar. 50 seneyi aşan uygulamalarda ortaklar arasında bugüne kadar bir sorunla karşılaşmamaları uygulamanın sonuç verdiğini göstermektedir. Ana sözleşmelerine koymuş oldukları muhasebe kayıtları TL'nin yanında standart mallara endeksli olarak tutulu cümlesi bu konudaki ihtilafları minimuma indirmiştir.

Enflasyonun düşürülmesi, mevcut devlet politikasının kendi başına herhangi bir yolun uygulanabileceği bir amaç olmamalıdır. Aksi takdirde enflasyonla mücadelede elde edilen başarılar ileride sosyal ve ekonomik sorunlara dönüşebilir. Enflasyon karşıtı önlemleri uygularken, ulusal ekonominin gelişmesi için beklentileri, teknik üretim düzeyini artırma ve sürdürülebilir ekonomik büyümeyi sağlama ihtiyacını dikkate almak gerekir.

Kaynaklar

Baranov E.P. (1989). Enflasyon ve kapitalist ülkelerin uluslararası ekonomik ilişkileri. M. : Finans ve istatistik, 111 s. Leningrad/Rusya

Friedman M. (2002). Para konuşursa... M.: Delo, Acad. nar. Khoz-va, 156 s. SanFrancisco/ ABD

Keyns C.M. (1925) , Para reformu üzerine inceleme. D. : Ekonomik hayat,. 109 s London, Macmillan.

L.N. Krasavina, V.N. Shenaev, P.A.

Vostrikov ve diğerleri (1980.) Modern kapitalizmde enflasyon /M.: Finans, 255 s. Moscova/Rusya